

1576621

**ЗЕМЕЛЬНИЙ
КОДЕКС УКРАЇНИ
З ПОСТАТЕЙНИМИ
МАТЕРІАЛАМИ**

ВИДАВНИЦТВО ЮРІНКОМ ІНТЕР

Земельний кодекс України з постатейними матеріалами підготовлений у співпраці науковців та практиків. Зміст Кодексу та постатейних матеріалів звірений з текстами бази даних «Законодавство України». У збірці наводиться, крім 212 статей ЗКУ, також нормативний матеріал понад двохсот документів, тісно пов'язаних з контентом ЗКУ.

Документи надзвичайно потрібні для прийняття рішень щодо використання та охорони земель, просування земельної реформи, захисту прав людини.

Збірка стане у пригоді професійним юристам, бізнесменам, працівникам контролюючих органів, але головне — землекористувачам.

ЗМІСТ

Передмова	3
Земельний кодекс України з постатейними матеріалами	5
Розділ І. Загальна частина	
Глава 1. Основні положення	
Стаття 1. Земля – основне національне багатство	8
Конституція України (витяг)	8
Стаття 2. Земельні відносини	9
Цивільний кодекс України (витяг)	9
Стаття 3. Регулювання земельних відносин	9
Кодекс України про надра (витяг)	10
Лісовий Кодекс України (витяг)	11
Водний кодекс України (витяг)	13
Про рослинний світ. Закон України (витяг)	13
Про тваринний світ. Закон України (витяг)	13
Про землі енергетики та правовий режим спеціальних зон енергетичних об'єктів. Закон України	14
Стаття 4. Земельне законодавство та його завдання	30
Стаття 5. Принципи земельного законодавства	32
Конституція України (витяг)	32
Про охорону земель. Закон України (витяг)	32
Про охорону навколишнього природного середовища. Закон України (витяг)	33
Глава 2. Повноваження Верховної Ради України, Верховної Ради Автономної Республіки Крим та органів місцевого самоврядування в галузі земельних відносин	
Стаття 6. Повноваження Верховної Ради України в галузі земельних відносин	34
Конституція України (витяг)	34
Стаття 7. Повноваження Верховної Ради Автономної Республіки Крим у галузі земельних відносин	37
Конституція України (витяг)	37
Стаття 8. Повноваження обласних рад у галузі земельних відносин	38
Конституція України (витяг)	39
Про місцеве самоврядування в Україні. Закон України (витяг)	40
Стаття 9. Повноваження Київської і Севастопольської міських рад у галузі земельних відносин	46
Про місцеве самоврядування в Україні. Закон України (витяг)	47
Про столицю України – місто-герой Київ. Закон України (витяг)	53
Стаття 10. Повноваження районних рад у галузі земельних відносин	54
Про місцеве самоврядування в Україні. Закон України (витяг)	55
Стаття 11. Повноваження районних у містах рад у галузі земельних відносин	60
Про місцеве самоврядування в Україні. Закон України (витяг)	61
Стаття 12. Повноваження сільських, селищних, міських рад та їх виконавчих органів у галузі земельних відносин	62
Про місцеве самоврядування в Україні. Закон України (витяг)	63
«Про затвердження Порядку обліку особистих селянських господарств сільськими, селищними та міськими радами» від 14.04.2017 № 572, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 05 травня 2017 р. за № 574/30442. Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України	71
Глава 3. Повноваження органів виконавчої влади в галузі земельних відносин	
Стаття 13. Повноваження Кабінету Міністрів України в галузі земельних відносин	73
Конституція України (витяг)	74
Стаття 14. Повноваження центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища, у галузі земельних відносин	75
Про охорону навколишнього природного середовища. Закон України (витяг)	75

Деякі питання Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів від 25 червня 2020 р. № 614. Постанова Кабінету Міністрів України	77
Стаття 14 ¹ . Повноваження центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища, у галузі земельних відносин	101
Про охорону навколишнього природного середовища. Закон України (витяг)	101
Стаття 14 ² . Повноваження центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику із здійснення державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів, у галузі земельних відносин	102
Про охорону навколишнього природного середовища. Закон України (витяг)	103
«Про затвердження Положення про Державну екологічну інспекцію України» від 19 квітня 2017 р. № 275. Постанова Кабінету Міністрів України	106
Стаття 15. Повноваження центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері земельних відносин	116
«Деякі питання діяльності центральних органів виконавчої влади» від 17 лютого 2021 р. № 124. Постанова Кабінету Міністрів України	117
«Про затвердження Порядку підготовки та внесення до органів виконавчої влади або органів місцевого самоврядування клопотань з питань дотримання вимог земельного законодавства» від 05.03.2018 № 124, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 17 травня 2018 р. за № 605/32057. Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України	124
Стаття 15 ¹ . Повноваження центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері земельних відносин	126
«Про Державну службу України з питань геодезії, картографії та кадастру» від 14 січня 2015 р. № 15. Постанова Кабінету Міністрів України	127
«Про затвердження положень про територіальні органи Держгеокадастру» від 29.09.2016 № 333, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 25 жовтня 2016 р. за № 1391/29521. Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України	136
Стаття 15 ² . Виключена	
Стаття 16. Повноваження Ради міністрів Автономної Республіки Крим у галузі земельних відносин	148
Про затвердження Конституції Автономної Республіки Крим. Закон України (витяг)	149
Стаття 17. Повноваження місцевих державних адміністрацій у галузі земельних відносин	150
Конституція України (витяг)	151
Про місцеві державні адміністрації. Закон України (витяг)	151
Стаття 17 ¹ . Повноваження державних органів приватизації у галузі земельних відносин	156
Про приватизацію державного і комунального майна. Закон України (витяг)	156

Розділ II. Землі України

Глава 4. Склад та цільове призначення земель України

Стаття 18. Склад земель	158
Стаття 19. Категорії земель	158
Про затвердження Класифікації видів цільового призначення земель від 23.07.2010 № 548, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 1 листопада 2010 р. за № 1011/18306. Наказ Державного комітету України із земельних ресурсів	158
Стаття 20. Встановлення та зміна цільового призначення земельних ділянок	165
Про землеустрій. Закон України (витяг)	167
Про Державний земельний кадастр. Закон України (витяг)	169
Про природно-заповідний фонд України. Закон України (витяг)	170
Стаття 21. Наслідки порушення порядку встановлення та зміни цільового призначення земель	171
Кодекс України про адміністративні правопорушення (витяг)	171

Глава 5. Землі сільськогосподарського призначення

Стаття 22. Визначення земель сільськогосподарського призначення та порядок їх використання	172
Про схвалення Концепції розвитку сільських територій від 23 вересня 2015 р. № 995-р 169. Розпорядження Кабінету Міністрів України	172
Стаття 23. Пріоритетність земель сільськогосподарського призначення	176
Про державну підтримку сільського господарства України. Закон України (витяг)	176
Стаття 24. Земельні ділянки державних і комунальних сільськогосподарських підприємств, установ та організацій	178

Про колективне сільськогосподарське підприємство. Закон України (витяг)	179
Стаття 25. Приватизація земель державних і комунальних сільськогосподарських підприємств, установ та організацій	180
Про приватизацію державного і комунального майна.	181
Про культуру. Закон України (витяг).	183
Про порядок виділення в натурі (на місцевості) земельних ділянок власникам земельних часток (паїв). Закон України	183
Про колективне сільськогосподарське підприємство. Закон України (витяг)	191
Про затвердження Порядку організації робіт та методика розподілу земельних ділянок між власниками земельних часток (паїв) від 4 лютого 2004 р. № 122. Постанова Кабінету Міністрів України.	191
Стаття 26. Використання земельних ділянок з меліоративними системами	193
Про меліорацію земель. Закон України	193
Про затвердження Положення про консервацію та розконсервацію меліоративних систем та окремих об'єктів інженерної інфраструктури від 24.07.2017 № 276, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 14 серпня 2017 р. за № 1002/30870. Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України	211
Стаття 27. Збереження права на землю сільськогосподарських підприємств, установ та організацій, особистих селянських і фермерських господарств	219
Конституція України (витяг)	219
Цивільний Кодекс України (витяг)	220
Про приватизацію державного і комунального майна. Закон України (витяг).	220
Стаття 28. Земельні ділянки сільськогосподарських підприємств	221
Про колективне сільськогосподарське підприємство. Закон України (витяг)	221
Про сільськогосподарську кооперацію. Закон України (витяг)	230
Стаття 29. Визначення місця розташування земельних ділянок громадян при ліквідації сільськогосподарських підприємств, установ та організацій.	235
Про сільськогосподарську кооперацію. Закон України (витяг)	236
Стаття 30. Розподіл несільськогосподарських угідь при ліквідації сільськогосподарських підприємств	236
Стаття 31. Землі фермерського господарства	237
Про фермерське господарство. Закон України (витяг)	237
Про затвердження типової форми договору (декларації) про створення сімейного фермерського господарства від 05 квітня 2019 року № 177, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 25 квітня 2019 р. за № 438/33409. Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України	241
Стаття 32. Приватизація земельних ділянок членами фермерських господарств	244
Про фермерське господарство. Закон України (витяг)	244
Стаття 33. Земельні ділянки особистих селянських господарств	245
Про особисте селянське господарство. Закон України (витяг)	245
Про затвердження Порядку обліку особистих селянських господарств сільськими, селищними та міськими радами від 14.04.2017, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 05 травня 2017 р. за № 574/30442. Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України.	247
Стаття 34. Землі для сінокошення і випасання худоби	249
Про рослинний світ. Закон України (витяг).	249
Стаття 35. Земельні ділянки для садівництва	250
Про сільськогосподарську кооперацію. Закон України (витяг)	251
Стаття 36. Земельні ділянки для городництва.	251
Про рослинний світ. Закон України (витяг).	252
Стаття 37. Право несільськогосподарських підприємств, установ та організацій на землю	252
Стаття 37 ¹ . Особливості використання та розпорядження земельними ділянками, розташованими у масиві земель сільськогосподарського призначення, а також полезахисними лісовими смугами, які обмежують такий масив	252
Про затвердження Правил утримання та збереження полезахисних лісових смуг, розташованих на землях сільськогосподарського призначення від 22 липня 2020 р. № 650. Постанова Кабінету Міністрів України	254
Глава 6. Землі житлової та громадської забудови	
Стаття 38. Визначення земель житлової та громадської забудови	259
Про регулювання містобудівної діяльності. Закон України (витяг)	259
Стаття 39. Використання земель житлової та громадської забудови	339

Про комплексну реконструкцію кварталів (мікрорайонів) застарілого житлового фонду. Закон України (витяг)	339
Стаття 40. Земельні ділянки для будівництва та обслуговування жилого будинку, господарських будівель і гаражного будівництва	348
Про затвердження Порядку видачі будівельного паспорта забудови земельної ділянки від 05.07.2011 № 103 (у редакції Наказу від 25.02.2013 № 66), зареєстрований у Міністерстві юстиції України 22 липня 2011 р. за № 902/19640. Наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України.	349
Стаття 41. Земельні ділянки житлово-будівельних (житлових) і гаражно-будівельних кооперативів	351
Стаття 42. Земельні ділянки багатоквартирних будинків	351
Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку. Закон України (витяг)	352
Глава 7. Землі природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення	
Стаття 43. Землі природно-заповідного фонду	353
Про природно-заповідний фонд України. Закон України (витяг)	353
Стаття 44. Склад земель природно-заповідного фонду	385
Про природно-заповідний фонд України. Закон України (витяг)	385
Стаття 45. Використання земель природно-заповідного фонду	385
Про природно-заповідний фонд України. Закон України (витяг)	386
Про затвердження такс для обчислення розміру шкоди, заподіяної порушенням законодавства про природно-заповідний фонд від 24 липня 2013 р. № 541. Постанова Кабінету Міністрів України	386
Стаття 46. Землі іншого природоохоронного призначення та їх використання	401
Конвенція про охорону біологічного різноманіття від 1992 року. (Конвенцію ратифіковано Законом № 257/94-ВР від 29.11.94) (витяг)	401
Рамкова конвенція про охорону та сталий розвиток Карпат. (Конвенцію ратифіковано Законом № 1672-IV від 07.04.2004) (витяг)	404
Стаття 46¹. Обмеження у використанні земель територій та об'єктів природно-заповідного фонду	406
Про службу державної охорони природно-заповідного фонду України. Постанова Кабінету Міністрів України від 14 липня 2000 р. № 1127	406
Глава 8. Землі оздоровчого призначення	
Стаття 47. Визначення земель оздоровчого призначення	409
Про курорти. Закон України (витяг)	409
Стаття 48. Обмеження діяльності на землях оздоровчого призначення	422
Про затвердження Порядку розроблення та затвердження спеціальних методик щодо економічного обґрунтування проектів розвитку курортів та економічної оцінки їх природних лікувальних ресурсів від 6 травня 2001 р. № 452. Постанова Кабінету Міністрів України.	423
Стаття 49. Використання земель оздоровчого призначення	423
Про затвердження Порядку створення і ведення Державного кадастру природних територій курортів від 23 травня 2001 р. № 562. Постанова Кабінету Міністрів України.	424
Глава 9. Землі рекреаційного призначення	
Стаття 50. Визначення земель рекреаційного призначення	425
Про охорону навколишнього природного середовища. Закон України (витяг)	425
Стаття 51. Склад земель рекреаційного призначення	425
Про екологічну мережу України. Закон України (витяг)	426
Стаття 52. Використання земель рекреаційного призначення	426
Про мораторій на зміну цільового призначення окремих земельних ділянок рекреаційного призначення в містах та інших населених пунктах. Закон України (витяг)	427
Глава 10. Землі історико-культурного призначення	
Стаття 53. Склад земель історико-культурного призначення	428
Про охорону культурної спадщини. Закон України (витяг)	429
Стаття 54. Використання земель історико-культурного призначення	462
Про затвердження Типового положення про адміністрацію історико-культурного заповідника від 26 червня 2013 р. № 452. Постанова Кабінету Міністрів України (витяг)	462
Стаття 54¹. Обмеження у використанні земель у межах території пам'ятки культурної спадщини, історико-культурного заповідника, історико-культурної заповідної території, охоронюваної археологічної території, музею просто неба, меморіального музею-садиби, зон охорони, буферних зон, історичних ареалів населених місць, територій об'єктів культурної всесвітньої спадщини	462

Про затвердження Порядку формування та діяльності кваліфікаційної ради з питань видачі кваліфікаційних документів від 9 вересня 2020 р. № 809. Постанова Кабінету Міністрів України (витяг)	463

Глава 11. Землі лісогосподарського призначення

Стаття 55. Визначення земель лісогосподарського призначення	463
Лісовий кодекс України (витяг)	464
Стаття 56. Власність на землі лісогосподарського призначення	465
Лісовий кодекс України (витяг)	465
Лісовий кодекс України (витяг)	467
Стаття 57. Зміна цільового призначення земельних лісових ділянок з метою їх використання в цілях, не пов'язаних з веденням лісового господарства.	468

Глава 12. Землі водного фонду

Стаття 58. Склад земель водного фонду	468
Водний кодекс України (витяг)	468
Типовий договір оренди землі в комплексі з розташованим на ній водним об'єктом	470
Методика визначення розміру плати за надані в оренду водні об'єкти. Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 28.05.2013 № 236, зареєстрована в Міністерстві юстиції України 17 червня 2013 р. за № 986/23518.	477
Стаття 59. Право на землі водного фонду	479
Водний кодекс України (витяг)	480
Стаття 60. Прибережні захисні смуги	481
Водний кодекс України (витяг)	482
Стаття 61. Обмеження у використанні земельних ділянок прибережних захисних смуг уздовж річок, навколо водойм та на островах	483
Водний кодекс України (витяг)	484
Стаття 62. Обмеження у використанні земельних ділянок прибережних захисних смуг уздовж морів, морських заток і лиманів та на островах у внутрішніх морських водах	485
Водний кодекс України (витяг)	486
Стаття 63. Смуги відведення	486
Водний кодекс України (витяг)	487
Стаття 64. Берегові смуги водних шляхів	487
Водний кодекс України (витяг)	487
Про затвердження Порядку користування землями водного фонду від 13 травня 1996 р. № 502. Постанова Кабінету Міністрів України	488

Глава 13. Землі промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення

Стаття 65. Визначення земель промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення	489
Стаття 66. Землі промисловості.	490
Кодекс України про надра (витяг)	490
Стаття 66¹. Землі індустриальних парків	492
Про індустриальні парки. Закон України (витяг)	492
Стаття 67. Землі транспорту	494
Про транспорт. Закон України (витяг)	495
Про мультимодальні перевезення. Закон України (витяг)	495
Стаття 68. Землі залізничного транспорту	497
Про транспорт. Закон України (витяг)	497
Стаття 69. Землі морського транспорту	498
Про транспорт. Закон України (витяг)	498
Стаття 70. Землі річкового транспорту	498
Про транспорт. Закон України (витяг)	499
Стаття 71. Землі автомобільного транспорту та дорожнього господарства.	499
Про транспорт. Закон України (витяг)	500
Стаття 72. Землі авіаційного транспорту.	501
Про транспорт. Закон України (витяг)	501

Стаття 73. Землі трубопровідного транспорту	501
Про транспорт. Закон України (витяг)	502
Стаття 74. Землі міського електротранспорту	502
Про транспорт. Закон України (витяг)	502
Стаття 75. Землі зв'язку	502
Про телекомунікації. Закон України (витяг)	503
Стаття 76. Землі енергетичної системи	503
Про землі енергетики та правовий режим спеціальних зон енергетичних об'єктів. Закон України	504
Стаття 77. Землі оборони	520
Про використання земель оборони. Закон України	520
Про затвердження Порядку взаємодії командирів (начальників) військових частин із спеціалізованими державними лісогосподарськими підприємствами, іншими державними підприємствами, установами та організаціями, у яких утворено спеціалізовані лісогосподарські підрозділи, під час проведення заходів бойової підготовки Збройних Сил від 28 серпня 2013 р. № 651. Постанова Кабінету Міністрів України	522
Про затвердження Інструкції з обліку земельних ділянок в органах квартирно-експлуатаційної служби Збройних Сил України 19.12.2017 № 680. Наказ Міністерства оборони України	524

Розділ III. Права на землю

Глава 14. Право власності на землю

Стаття 78. Зміст права власності на землю	532
Конституція України (витяг)	532
Цивільний кодекс України (витяг)	533
Стаття 79. Земельна ділянка як об'єкт права власності	533
Цивільний кодекс України (витяг)	534
Стаття 79 ¹ . Земельна ділянка як об'єкт цивільних прав	535
Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень. Закон України (витяг)	536
Стаття 80. Суб'єкти права власності на землю	539
Цивільний кодекс України (витяг)	539
Стаття 81. Право власності на землю громадян	540
Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства. Закон України (витяг)	540
Стаття 82. Право власності на землю юридичних осіб	541
Цивільний кодекс України (витяг)	541
Стаття 83. Право власності на землю територіальних громад	542
Про добровільне об'єднання територіальних громад. Закон України (витяг)	544
Стаття 84. Право власності на землю держави	544
Про приватизацію державного і комунального майна. Закон України (витяг)	546
Стаття 85. Право власності на землю іноземних держав	549
Цивільний кодекс України (витяг)	549
Стаття 86. Спільна власність на земельну ділянку	549
Цивільний кодекс України (витяг)	550
Стаття 87. Виникнення права спільної часткової власності на земельну ділянку	550
Стаття 88. Володіння, користування та розпорядження земельною ділянкою, що перебуває у спільній частковій власності	550
Цивільний кодекс України (витяг)	551
Стаття 89. Спільна сумісна власність на земельну ділянку	551
Цивільний кодекс України (витяг)	552
Стаття 89 ¹ . Особливості набуття і реалізація права довірчої власності на земельні ділянки	552
Цивільний кодекс України (витяг)	553
Стаття 90. Права власників земельних ділянок	557
Кодекс України про надра (витяг)	557
Про оренду землі. Закон України (витяг)	558
Стаття 91. Обов'язки власників земельних ділянок	559
Конституція України (витяг)	559
Податковий кодекс України (витяг)	560

Глава 15. Право користування землею

Стаття 92. Право постійного користування земельною ділянкою	566
Про фермерське господарство. Закон України (витяг)	567
Про особливості реформування підприємств оборонно-промислового комплексу державної форми власності. Закон України (витяг)	567
Про особливості утворення акціонерного товариства залізничного транспорту загального користування. Закон України (витяг)	568
Стаття 93. Право оренди земельної ділянки	568
Про оренду землі. Закон України (витяг)	569
Стаття 94. Право приватного партнера, зокрема концесіонера, на земельну ділянку	595
Про концесію. Закон України (витяг)	596
Про затвердження Порядку повернення концесіюдацю об'єкта концесії після припинення дії концесійного договору від 22 липня 2020 р. № 621. Постанова Кабінету Міністрів України	602
Стаття 95. Права землекористувачів	605
Цивільний кодекс України (витяг)	606
Стаття 96. Обов'язки землекористувачів	606
Цивільний кодекс України (витяг)	607
Стаття 97. Обов'язки підприємств, установ та організацій, що проводять розвідувальні роботи	607
Кодекс України про надра (витяг)	607
Стаття 97 ¹ . Обов'язки користувачів бурштиноносними надрами, що проводять розвідувальні роботи та/або видобування бурштину	608
Кодекс України про надра (витяг)	609
Про затвердження Типової угоди про проведення розвідувальних та видобувних робіт на ділянках бурштиноносних надр від 6 жовтня 2021 р. № 1038. Постанова Кабінету Міністрів України	611

Глава 16. Право земельного сервітуту

Стаття 98. Зміст права земельного сервітуту	614
Цивільний кодекс України (витяг)	615
Кодекс України про надра (витяг)	617
Стаття 99. Види права земельного сервітуту	617
Стаття 100. Порядок встановлення земельних сервітутів	618
Порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України. Наказ Міністерства юстиції України від 22.02.2012 № 296/5, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 22 лютого 2012 р. за № 282/20595 (витяг)	618
Стаття 101. Дія земельного сервітуту	619
Стаття 102. Припинення дії земельного сервітуту	619

Глава 16¹. Право користування чужою земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб або для забудови

Стаття 102 ¹ . Підстави набуття і зміст права користування чужою земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб або для забудови	620
Порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України. Наказ Міністерства юстиції України від 22.02.2012 № 296/5, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 22 лютого 2012 р. за № 282/20595 (витяг)	621

Глава 17. Добросусідство

Стаття 103. Зміст добросусідства	622
Цивільний кодекс України (витяг)	622
Стаття 104. Попередження шкідливого впливу на сусідню земельну ділянку	623
Цивільний кодекс України (витяг)	623
Про охорону земель (витяг)	623
Стаття 105. Наслідки проникнення на земельну ділянку гілок і коренів дерев	627
Стаття 106. Обов'язки щодо визначення спільних меж	627
Стаття 107. Відновлення меж	628
Стаття 108. Спільне використання межових споруд	628
Стаття 109. Використання дерев, які стоять на межі земельних ділянок	628

Глава 18. Обмеження прав на землю

Стаття 110. Поняття обмеження у використанні земельних ділянок, обтяження прав на земельну ділянку	628

Стаття 111. Обтяження прав на земельну ділянку, обмеження у використанні земель	629
Цивільний кодекс України (витяг)	630
Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням приватного підприємства «Автосервіс» щодо офіційного тлумачення положень статей 177, 760, частини другої статті 777 Цивільного кодексу України (справа про переважне право наймача на придбання військового майна). Справа № 1-46/2009 10 грудня 2009 року № 31-рп/2009 (витяг)	631
Про оренду землі. Закон України (витяг)	632
Про основи містобудування. Закон України (витяг)	632
Про фермерське господарство. Закон України (витяг)	633
Стаття 112. Охоронні зони.	633
Про природно-заповідний фонд України. Закон України (витяг)	633
Про залізничний транспорт. Закон України (витяг)	634
Про гідрометеорологічну діяльність. Закон України (витяг)	635
«Про затвердження Порядку встановлення охоронних зон навколо об'єктів, призначених для гідрометеорологічних спостережень та інших видів гідрометеорологічної діяльності, та режиму їх використання». Постанова Кабінету Міністрів України від 11 грудня 1999 р. № 2262 (витяг)	635
Про транспорт. Закон України (витяг)	637
Про трубопровідний транспорт. Закон України (витяг)	637
Про затвердження Правил охорони магістральних трубопроводів. Постанова Кабінету Міністрів України від 16 листопада 2002 р. № 1747 (витяг)	638
Про ринок електричної енергії. Закон України (витяг)	643
Про затвердження Правил охорони електричних мереж. Постанова Кабінету Міністрів України від 4 березня 1997 р. № 209 (витяг)	644
Про телекомунікації. Закон України (витяг)	649
Про затвердження Правил охорони ліній електрозв'язку. Постанова Кабінету Міністрів України від 29 січня 1996 р. № 135 (витяг)	650
Про топографо-геодезичну і картографічну діяльність. Закон України (витяг)	655
Про затвердження Порядку охорони геодезичних пунктів. Постанова Кабінету Міністрів України від 8 листопада 2017 р. № 836 (витяг)	656
Стаття 113. Зони санітарної охорони	658
Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення. Закон України (витяг)	658
Водний кодекс України (витяг)	659
Про питну воду, питне водопостачання та водовідведення. Закон України (витяг)	660
Про правовий режим зон санітарної охорони водних об'єктів. Постанова Кабінету Міністрів України від 18 грудня 1998 р. № 2024 (витяг)	663
Про курорти. Закон України (витяг)	666
Стаття 114. Санітарно-захисні зони	669
Про охорону атмосферного повітря. Закон України (витяг)	669
Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку. Закон України (витяг)	670
Про видобування і переробку уранових руд. Закон України (витяг)	671
Про ринок електричної енергії. Закон України (витяг)	671
Про землі енергетики та правовий режим спеціальних зон енергетичних об'єктів. Закон України (витяг)	672
Стаття 115. Зони особливого режиму використання земель.	673
Про використання земель оборони. Закон України (витяг)	673

Розділ IV. Набуття і реалізація права на землю

Глава 19. Набуття права на землю громадянами та юридичними особами

Стаття 116. Підстави набуття права на землю із земель державної та комунальної власності	674
Стаття 117. Передача земельних ділянок державної власності у комунальну власність чи земельних ділянок комунальної власності у державну власність	675
Стаття 118. Порядок безоплатної приватизації земельних ділянок громадянами	675
Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення. Закон України (витяг)	678
Про основи містобудування. Закон України (витяг)	679
Про регулювання містобудівної діяльності. Закон України (витяг)	680
Про охорону культурної спадщини. Закон України (витяг)	680

«Про забезпечення ветеранів військової служби і ветеранів органів внутрішніх справ земельними ділянками під забудову та права на їх безоплатне отримання у власність». Постанова Кабінету Міністрів України від 28 березня 2002 р. № 377 (витяг)	681
Стаття 119. Набуття права на земельну ділянку за давністю користування (набувальна давність).	681
Цивільний кодекс України (витяг)	682
Стаття 120. Перехід права на земельну ділянку у разі набуття права власності на об'єкт нерухомого майна (жилий будинок (крім багатоквартирного), іншу будівлю або споруду), об'єкт незавершеного будівництва, що розміщені на ній.	682
Цивільний кодекс України (витяг)	685
Стаття 121. Норми безоплатної передачі земельних ділянок громадянам	685
Про особисте селянське господарство. Закон України (витяг)	686
Про фермерське господарство. Закон України (витяг)	687
Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи. Закон України (витяг)	687
Про порядок виділення в натурі (на місцевості) земельних ділянок власникам земельних часток (паїв). Закон України (витяг)	688
Стаття 122. Повноваження органів виконавчої влади, Верховної Ради Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування щодо передачі земельних ділянок у власність або у користування	688
Стаття 123. Порядок надання земельних ділянок державної або комунальної власності у користування	690
Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні. Закон України (витяг)	695
Про державно-приватне партнерство. Закон України (витяг)	696
Про концесію. Закон України (витяг)	697
«Про затвердження Типового договору про розроблення проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки». Постанова Кабінету Міністрів України від 4 березня 2004 р. № 266 (витяг)	698
Стаття 124. Порядок передачі земельних ділянок в оренду	701
Про приватизацію державного і комунального майна. Закон України (витяг)	701
Стаття 124 ¹ . Порядок встановлення земельних сервітутів на землях державної, комунальної власності.	703
Стаття 125. Виникнення права на земельну ділянку	705
Стаття 126. Оформлення речових прав на земельну ділянку	705
Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень. Закон України (витяг)	705
Про порядок виділення в натурі (на місцевості) земельних ділянок власникам земельних часток (паїв). Закон України (витяг)	749
Про іпотеку. Закон України (витяг)	752
Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень. Постанова Кабінету Міністрів України від 25 грудня 2015 р. № 1127 (витяг)	757
Про затвердження Порядку розгляду скарг на рішення, дії або бездіяльність державного реєстратора, суб'єктів державної реєстрації, територіальних органів Міністерства юстиції. Постанова Кабінету Міністрів України від 25 грудня 2015 р. № 1128 (витяг)	790
Про затвердження Порядку здійснення Міністерством юстиції контролю за діяльністю у сфері державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень і державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань. Постанова Кабінету Міністрів України від 21 грудня 2016 р. № 990 (витяг)	794
Про затвердження Вимог до оформлення заяв та рішень у сфері державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень. Наказ Міністерства юстиції України від 21.11.2016 № 3276/5 (витяг)	804
Кодекс України про адміністративні правопорушення (витяг)	805
Стаття 126 ¹ . Поновлення договору оренди землі, договору про встановлення земельного сервітуту, договорів про надання права користування земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб або для забудови	805
Глава 20. Продаж земельних ділянок або прав на них на підставі цивільно-правових договорів	
Стаття 127. Продаж земельних ділянок державної чи комунальної власності та набуття прав користування ними	806

Стаття 128. Порядок продажу земельних ділянок державної та комунальної власності громадянам та юридичним особам	806
Про порядок викупу земельних ділянок громадянами (понад норму, яка приватизується безкоштовно) для ведення фермерського або особистого підсобного господарства. Постанова Кабінету Міністрів України від 24 січня 2000 р. № 118 (витяг)	809
Про затвердження Порядку здійснення розрахунків з розстроченням платежу за придбання земельної ділянки державної та комунальної власності. Постанова Кабінету Міністрів України від 22 квітня 2009 р. № 381 (витяг)	810
Стаття 129. Особливості продажу земельних ділянок державної або комунальної власності іноземним державам, юридичним особам, створеним та зареєстрованим відповідно до законодавства іноземної держави.	812
Про зовнішньоекономічну діяльність. Закон України (витяг)	813
Господарський кодекс України (витяг)	815
Цивільний кодекс України (витяг)	816
Стаття 130. Набуття права власності на земельні ділянки сільськогосподарського призначення.	816
Про затвердження Порядку здійснення перевірки відповідності набувача або власника земельної ділянки сільськогосподарського призначення вимогам, визначеним статтею 130 Земельного кодексу України. Постанова Кабінету Міністрів України від 16 червня 2021 р. № 637 (витяг)	818
Стаття 130¹. Переважне право купівлі земельної ділянки сільськогосподарського призначення.	823
Стаття 131. Набуття права власності на земельні ділянки на підставі цивільно-правових угод	825
Стаття 132. Зміст угод про перехід права власності на земельні ділянки	826
Цивільний кодекс України (витяг)	827
Про нотаріат. Закон України (витяг)	827
Стаття 133. Застава земельних ділянок або прав на них	829
Цивільний кодекс України (витяг)	830
Про заставу. Закон України (витяг)	835
Податковий кодекс України (витяг)	843
Про іпотеку. Закон України (витяг)	847
Глава 21. Продаж земельних ділянок або прав на них на конкурентних засадах	
Стаття 134. Обов'язковість продажу земельних ділянок державної чи комунальної власності або передачі їх у користування на конкурентних засадах (на земельних торгах).	849
Стаття 135. Земельні торги	851
Про приватизацію державного і комунального майна. Закон України (витяг)	854
Про електронні довірчі послуги. Закон України (витяг)	854
Стаття 136. Підготовка лотів для продажу на земельних торгах	856
Про оцінку земель. Закон України (витяг)	857
Стаття 137. Підготовка до проведення та порядок проведення земельних торгів	861
Деякі питання підготовки до проведення та проведення земельних торгів для продажу земельних ділянок та набуття прав користування ними (оренди, суперфіцію, емфітевзису). Постанова Кабінету Міністрів України від 22 вересня 2021 р. № 1013 (витяг)	866
Стаття 138. Встановлення результатів земельних торгів	881
Стаття 139. Оприлюднення результатів земельних торгів	882
Глава 22. Припинення прав на землю	
Стаття 140. Підстави припинення права власності на земельну ділянку	883
Стаття 141. Підстави припинення права користування земельною ділянкою	883
Стаття 142. Добровільна відмова від права власності або права постійного користування земельною ділянкою	883
Стаття 143. Підстави для примусового припинення прав на земельну ділянку	884
Стаття 144. Порядок припинення права користування земельними ділянками, що використовуються з порушенням земельного законодавства	884
Стаття 145. Припинення права власності на земельну ділянку особи, якщо земельна ділянка не може належати їй на праві власності та/або у зв'язку з порушенням обов'язку щодо її відчуження протягом установленого законом строку	885
Стаття 146. Вкуп земельних ділянок для суспільних потреб	885
Цивільний кодекс України (витяг)	885

Про відчуження земельних ділянок, інших об'єктів нерухомого майна, що на них розміщені, які перебувають у приватній власності, для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності. Закон України (витяг)	887
Про комплексну реконструкцію кварталів (мікрорайонів) застарілого житлового фонду. Закон України (витяг)	899
Стаття 147. Примусове відчуження земельних ділянок з мотивів суспільної необхідності	901
Цивільний кодекс України (витяг)	902
Стаття 148. Конфіскація земельної ділянки	903
Цивільний кодекс України (витяг)	903
Кримінальний кодекс України (витяг)	903
Стаття 148 ¹ . Перехід права власності на земельні ділянки, що перебувають у користуванні	905
Стаття 149. Порядок вилучення земельних ділянок із постійного користування	906
Стаття 150. Особливо цінні землі та порядок припинення прав на них	906
Стаття 151. Порядок погодження питань, пов'язаних з викупом земельних ділянок для суспільних потреб або з мотивів суспільної необхідності	907

Розділ V. Гарантії прав на землю

Глава 23. Захист прав на землю

Стаття 152. Способи захисту прав на земельні ділянки	909
Стаття 153. Гарантії права власності на земельну ділянку	909
Стаття 154. Відповідальність органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування за порушення права власності на землю	909
Стаття 155. Відповідальність органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування за видання актів, які порушують права власників земельних ділянок	910
Цивільний кодекс України (витяг)	910
Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційною скаргою Публічного акціонерного товариства акціонерний комерційний банк «ІНДУСТРІАЛБАНК» щодо відповідності Конституції України (конституційності) частини третьої статті 13, частини третьої статті 16 Цивільного кодексу України. Справа № 3-95/2020(193/20) 28 квітня 2021 року № 2-р(ІІ)/2021 (витяг)	914
Господарський кодекс України (витяг)	918
Про оренду землі. Закон України (витяг)	920

Глава 24. Відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам

Стаття 156. Підстави відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам	921
Про охорону навколишнього природного середовища. Закон України (витяг)	921
Господарський кодекс України (витяг)	922
Цивільний кодекс України (витяг)	924
Стаття 157. Порядок відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам	932
Про природно-заповідний фонд України. Закон України (витяг)	932
Про Порядок визначення та відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам. Постанова Кабінету Міністрів України від 19 квітня 1993 р. № 284 (витяг)	933
«Про затвердження Методики визначення розмірів шкоди, зумовленої забрудненням і засміченням земельних ресурсів через порушення природоохоронного законодавства». Наказ Міністерства охорони навколишнього природного середовища та ядерної безпеки України № 171 від 27.10.97 (витяг)	935

Глава 25. Вирішення земельних спорів

Стаття 158. Органи, що вирішують земельні спори	941
Конституція України (витяг)	941
Про судоустрій і статус суддів. Закон України (витяг)	942
Цивільний процесуальний кодекс України (витяг)	943
Господарський процесуальний кодекс України (витяг)	945
Кодекс адміністративного судочинства України (витяг)	949
Стаття 158 ¹ . Врегулювання земельних спорів шляхом медіації	952
Про медіацію. Закон України (витяг)	952
Стаття 159. Порядок розгляду земельних спорів органами місцевого самоврядування	960
Про місцеве самоврядування в Україні. Закон України (витяг)	960
Стаття 160. Права і обов'язки сторін при розгляді земельних спорів	962
Цивільний процесуальний кодекс України (витяг)	962

Господарський процесуальний кодекс України (витяг)	964
Кодекс адміністративного судочинства України (витяг)	965
Стаття 161. Виконання рішень органів місцевого самоврядування щодо земельних спорів	967
Про місцеве самоврядування в Україні. Закон України (витяг)	967
Розділ VI. Охорона земель	
Глава 26. Завдання, зміст і порядок охорони земель	
Стаття 162. Поняття охорони земель	968
Стаття 163. Завдання охорони земель	968
Стаття 164. Зміст охорони земель	968
Стаття 165. Нормування в галузі охорони земель та відтворення родючості ґрунтів	968
Стаття 166. Рекультивація порушених земель	969
Стаття 167. Охорона земель від забруднення небезпечними речовинами	969
Стаття 168. Охорона ґрунтів	969
Про охорону земель. Закон України (витяг)	970
Про охорону навколишнього природного середовища. Закон України (витяг)	990
Про стандартизацію. Закон України (витяг)	991
Глава 27. Використання техногенно забруднених земель	
Стаття 169. Поняття техногенно забруднених земель	1002
Стаття 170. Особливості використання техногенно забруднених земель сільськогосподарського при- значення	1002
Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи. Закон України (витяг)	1003
Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів. Закон України (витяг) ..	1013
Глава 28. Консервація земель	
Стаття 171. Деградовані і малопродуктивні землі	1013
Про затвердження Порядку збирання, використання, поширення інформації про опустелювання та де- градацію земель. Постанова Кабінету Міністрів України від 19 липня 2006 р. № 998 (витяг)	1014
Стаття 172. Консервація деградованих, малопродуктивних і техногенно забруднених земель	1015
Про затвердження Порядку консервації земель. Наказ Міністерства аграрної політики та продоволь- ства України від 26 квітня 2013 року № 283 (витяг)	1016
Розділ VII. Управління в галузі використання і охорони земель	
Глава 29. Встановлення та зміна меж адміністративно-територіальних одиниць	
Стаття 173. Межі районів, сіл, селищ, міст, районів у містах	1018
Стаття 174. Органи, які приймають рішення про встановлення та зміну меж адміністративно-територі- альних одиниць	1019
Стаття 175. Порядок встановлення і зміни меж адміністративно-територіальних одиниць	1019
Стаття 176. Виключена	
Конституція України (витяг)	1019
Про місцеве самоврядування в Україні. Закон України (витяг)	1020
Про регулювання містобудівної діяльності. Закон України (витяг)	1021
Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням народних депутатів України щодо офіційного тлумачення термінів «район» та «район у місті», які застосовуються в пункті 29 частини першої статті 85, частині п'ятій статті 140 Конституції України, і поняття «організація управління районами в містах», яке вживається в частині п'ятій статті 140 Конституції України та в частині першій статті 11 Закону України «Про столицю України – місто-герой Київ», а також щодо офіційного тлумачення положень пункту 13 частини першої статті 92 Конституції України, пункту 41 частини першої статті 26 За- кону України «Про місцеве самоврядування в Україні» стосовно повноваження міських рад самостійно ви- рішувати питання утворення і ліквідації районів у місті (справа про адміністративно-територіальний устрій). Справа 1-39/2001 13 липня 2001 року № 11-рп/2001 (витяг)	1025
Глава 30. Планування використання земель	
Стаття 177. Загальнодержавні програми використання та охорони земель	1026
Конституція України (витяг)	1027
Про охорону навколишнього природного середовища. Закон України (витяг)	1027
Про Генеральну схему планування території України. Закон України (витяг)	1028

Стаття 178. Регіональні програми використання та охорони земель	1035
Конституція України (витяг)	1035
Про місцеве самоврядування в Україні. Закон України (витяг)	1036
Стаття 179. Природно-сільськогосподарське районування земель	1038
Про затвердження Порядку здійснення природно-сільськогосподарського, еколого-економічного, про- тиерозійного та інших видів районування земель. Постанова Кабінету Міністрів України від 26 травня 2004 р. № 681. Постанова Кабінету Міністрів України від 26 травня 2004 р. № 681 (витяг)	1038
Стаття 180. Зонування земель	1041
Глава 31. Землеустрій	
Стаття 181. Поняття землеустрою	1041
Стаття 182. Мета землеустрою	1041
Стаття 183. Завдання землеустрою	1041
Стаття 184. Зміст землеустрою	1042
Стаття 185. Організація та порядок здійснення землеустрою	1042
Про землеустрій. Закон України (витяг)	1043
Про затвердження Положення про Державний фонд документації із землеустрою та оцінки земель. Постанова Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2004 р. № 1553 (витяг)	1083
Про затвердження Вимог до технічного і технологічного забезпечення виконавців (розробників) робіт із землеустрою. Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 11 квітня 2013 року № 255 (витяг)	1086
Стаття 186. Погодження і затвердження документації із землеустрою	1088
Про затвердження Порядку проведення інвентаризації земель та визнання такими, що втратили чин- ність, деяких постанов Кабінету Міністрів України. Постанова Кабінету Міністрів України від 5 червня 2019 р. № 476 (витяг)	1093
Стаття 186 ¹ . Виключена	
Глава 32. Контроль за використанням та охороною земель	
Стаття 187. Завдання контролю за використанням та охороною земель	1098
Стаття 188. Державний контроль за використанням та охороною земель	1098
Про державний контроль за використанням та охороною земель. Закон України (витяг)	1099
Про затвердження Інструкції з оформлення державними інспекторами у сфері державного контролю за використанням та охороною земель і дотриманням вимог законодавства України про охорону земель мате- ріалів про адміністративні правопорушення. Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 19 січня 2017 року № 6 (витяг)	1107
Стаття 189. Виключена	
Про охорону навколишнього природного середовища. Закон України (витяг)	1113
Про місцеве самоврядування в Україні. Закон України (витяг)	1113
Стаття 190. Громадський контроль за використанням та охороною земель	1115
Про охорону навколишнього природного середовища. Закон України (витяг)	1115
«Про затвердження Положення про громадських інспекторів з охорони довкілля». Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України № 88 від 27.02.2002 (витяг)	1116
Глава 33. Моніторинг земель	
Стаття 191. Призначення моніторингу земель	1120
Про охорону навколишнього природного середовища. Закон України (витяг)	1120
«Про затвердження Положення про державну систему моніторингу довкілля». Постанова Кабінету Міністрів України від 30 березня 1998 р. № 391 (витяг)	1121
«Про затвердження Положення про моніторинг земель». Постанова Кабінету Міністрів України від 20 серпня 1993 р. № 661 (витяг)	1128
«Про затвердження Положення про моніторинг ґрунтів на землях сільськогосподарського призначен- ня». Наказ Міністерства аграрної політики України 26.02.2004 № 51 (витяг)	1129
Глава 34. Державний земельний кадастр	
Стаття 193. Визначення державного земельного кадастру	1134
Про охорону навколишнього природного середовища. Закон України (витяг)	1134
Про національну інфраструктуру геопросторових даних. Закон України (витяг)	1134
Господарський кодекс України (витяг)	1142

Стаття 194. Призначення державного земельного кадастру	1143
Стаття 195. Завдання ведення державного земельного кадастру	1143
Стаття 196. Склад відомостей Державного земельного кадастру)	1143
Стаття 197. Кадастрове зонування	1143
Стаття 198. Кадастрові зйомки	1143
Про топографо-геодезичну і картографічну діяльність. Закон України (витяг)	1144
Стаття 199. Бонітування ґрунтів	1155
Стаття 200. Виключена	
Стаття 201. Грошова оцінка земельних ділянок	1155
Про оцінку земель. Закон України (витяг)	1155
Про затвердження Методики нормативної грошової оцінки земельних ділянок. Постанова Кабінету Міністрів України від 3 листопада 2021 р. № 1147 (витяг)	1165
«Про експертну грошову оцінку земельних ділянок». Постанова Кабінету Міністрів України від 11 жовтня 2002 р. № 1531 (витяг)	1172
«Про затвердження Порядку визнання Державною службою з питань геодезії, картографії та кадастру статусу саморегулювальної організації оцінювачів, що проводять експертну грошову оцінку земельних ділянок». Постанова Кабінету Міністрів України від 5 жовтня 2004 р. № 1303 (витяг)	1183
Стаття 202. Державна реєстрація земельних ділянок	1184
Стаття 203. Облік кількості та якості земель	1184
Стаття 204. Ведення Державного земельного кадастру	1185
Про Державний земельний кадастр. Закон України (витяг)	1185
Про затвердження Порядку ведення Державного земельного кадастру. Постанова Кабінету Міністрів України від 17 жовтня 2012 р. № 1051 (витяг)	1216
Глава 35. Економічне стимулювання раціонального використання та охорони земель	
Стаття 205. Зміст економічного стимулювання раціонального використання та охорони земель	1292
Стаття 206. Плата за землю	1292
Конституція України (витяг)	1292
Податковий кодекс України (витяг)	1292
Про Збройні Сили України. Закон України (витяг)	1303
Лісовий кодекс України (витяг)	1304
Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів. Закон України (витяг)	1304
Про комплексну реконструкцію кварталів (мікрорайонів) застарілого житлового фонду. Закон України (витяг)	1304
Глава 36. Відшкодування втрат сільськогосподарського та лісгосподарського виробництва	
Стаття 207. Умови відшкодування втрат сільськогосподарського та лісгосподарського виробництва	1305
Про розміри та Порядок визначення втрат сільськогосподарського і лісгосподарського виробництва, які підлягають відшкодуванню. Постанова Кабінету Міністрів України від 17 листопада 1997 р. № 1279 (витяг)	1306
Стаття 208. Звільнення від відшкодування втрат сільськогосподарського та лісо- господарського виробництва	1307
Стаття 209. Використання коштів, які надходять у порядку відшкодування втрат сільськогосподарського і лісгосподарського виробництва	1308
Розділ VIII. Відповідальність за порушення земельного законодавства	
Глава 37. Відповідальність за порушення земельного законодавства	
Стаття 210. Недійсність угод щодо земельних ділянок	1308
Цивільний кодекс України (витяг)	1309
Господарський кодекс України (витяг)	1316
Стаття 211. Відповідальність за порушення земельного законодавства	1316
Кодекс України про адміністративні правопорушення (витяг)	1317
Кримінальний кодекс України (витяг)	1330
Цивільний кодекс України (витяг)	1334

Про затвердження Методики визначення розміру шкоди, заподіяної внаслідок самовільного зайняття земельних ділянок, використання земельних ділянок не за цільовим призначенням, зняття ґрунтового покриття (родючого шару ґрунту) без спеціального дозволу. Постанова Кабінету Міністрів України від 25 липня 2007 р. № 963 (витяг)	1338
Стаття 212. Повернення самовільно зайнятих земельних ділянок	1340
Розділ IX. Прикінцеві положення	1340
Розділ X. Перехідні положення	1341